

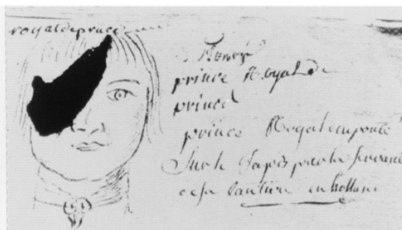

I mitten av maj år 1800 tågade Napoleon med 36 000 man över Stora Sankt Bernhard, ett företag som fram till denna tidpunkt hade gällt för att vara så gott som omöjligt. I nästan fjorton dagar rörde sig ett oöverblickbart tåg av människor, djur och materiel från Martigny över Orsières genom Entremont-dalen och därefter i till synes ändlösa serpentinerna upp på passhöjden 2 500 meter över havsytan, varvid truppen måste dra de tunga kanonrören i urholkade trädstammar dels över snö och is, dels över de redan snöfria berghällarna.

Till de få deltagare i denna legendariska marsch över Alperna som inte förblivit namnlösa hörde Henri Beyle. Han var då sjutton år gammal, såg äntligen ett slut på sin synnerligen djupt avskydda

barndom

och

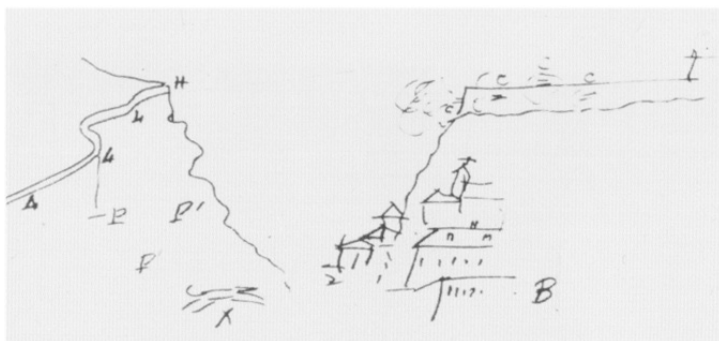
ungdom

och ämnade just med viss entusiasm påbörja sin bana i arméns tjänst, en bana som, det vet vi, skulle föra honom vida omkring i Europa. De anteckningar där Beyle vid femtiotre års ålder – han vistades vid tiden för nedskriften i Civita Vecchia – ur minnet försöker hämta upp dessa dagars strapatser demonstrerar eftertryckligt diverse svårigheter med att minnas. Än består hans föreställning om det förflutna av enbart gråa fält, än stöter han på bilder som äger en så ovanlig tydlighet att han inte tror sig kunna lita på dem, exempelvis på bilden av general Marmont, som han tycker att han sett klädd i ett regeringsråds himmels- och kungsblåa dräkt, i Martigny till vänster om vägen där trossen rörde sig framåt, och som han, enligt vad han försäkrar oss, alltså kan se framför sig när han blundar och frammanar scenen, trots att Marmont ju vid det laget, det vet Beyle mycket väl, måste ha burit sin generalsuniform och inte den blå civila ämbetsdräkten.

Beyle, som påstår sig vid denna tid ha haft fysik som en fjorton års flicka, och det på grund av en fullkomligt galen uppfostran enbart inriktad på att utbilda borgerliga färdigheter, skriver också att det stora antalet döda hästar

vid vägkanten och all annan krigsbråte som armén lämnade efter sig där den ringlade fram gjorde honom så bestört att han nu inte har något som helst närmare begrepp om det som då fyllde honom med fasa. Intryckets mäktighet har tillintetgjort själva intrycket, så förefaller det honom. Följande teckning bör därför endast ses som ett slags hjälpmedel varmed Beyle försöker rekapitulera hur det var när den truppdel som han förflyttade sig med hamnade i elden nära byn och fästningen

Bard.

B. är byn Bard. De tre C:na på höjden till höger markerar fästningens kanoner som utsätter punkterna L L L på vägen utmed den branta sluttningen P för beskjutning. Där X:et står, i avgrunden, ligger hästarna som vansinniga av ångest har störtat ner från vägen och är bortom räddning, och H står för Henri, berättarens egen position. Visserligen lär Beyle när han befann sig på denna punkt inte ha sett det hela så, ty i verkligheten är, som vi vet, allting alltid helt annorlunda.

För övrigt skriver Beyle att även då man äger mer verklighetsnära minnesbilder är dessa inte mycket att lita på. Precis som general Marmonts magnifika uppenbarelse i

Martigny, innan uppstigandet började, gjorde, omedelbart efter det att de klarat av den svåraste sträckan av vägen, nedstigandet från passhöjden och Sankt Bernhards-dalen som öppnade sig mot morgonsolen ett i sin skönhet outplånligt intryck på honom. Han kunde den gången överhuvudtaget inte slita sig från synen, och samtidigt ekade hans första italienska ord – *quante miglia ci sono da qui a Ivrea* och *donna cattiva* i skallen på honom, ord som en präst han varit inkvarterad hos hade lärt honom någon dag innan. Beyle skriver att han länge levat i tron att han kunde erinra sig denna ritt i alla enskildheter, i synnerhet den bild där, i det redan avtagande ljuset, staden Ivrea för första gången visade sig för honom ungefär en fjärdingsväg bort. Där den allt bredare dalen långsamt övergår i slätten, där låg den, lite åt höger, medan bergen reste sig till vänster, in i bilddjupet: Resegone di Lecco, som senare skulle komma att betyda så mycket för honom, och längst bort i bakgrunden väl Monte Rosa.

Det var, skriver Beyle, en svår missräkning när han för några år sedan då han gick igenom gamla papper stötte på ett stick med titeln *Prospetto d'Ivrea* och måste tillstå för sig själv att hans minnesbild av staden i kvällsljus inte föreställde något annat än en kopia av just detta stick. Man borde därför, råder Beyle, inte köpa några stick av vackra utsikter och vyer som man ser på resor. Ty ett stick besätter snart platsen för minnet vi har av något, ja man kan rentav säga att det förstör minnet. Den underbara Madonna di San Sisto till exempel, som han sett i Dresden, kan han inte längre minnas hur han än anstränger sig, eftersom hon kommit att skymmas av det stick som Müller gjort av henne, medan han däremot hur tydligt som helst kan se framför sig de usla pastellerna av Mengs i samma galleri, vilka han aldrig någonsin och någonstans träffat på någon kopia av.

I Ivrea, där samtliga hus och allmänna platser upptogs

av den bivackerande armén, lyckades Beyle för sig och för capitaine Burelvillers, i vars sällskap han hade ridit in i staden, inne på varulagret till ett färgeri mellan allsköns kaggar och kopparkittlar slå upp ett av en säreget syrlig luft genomblåst kvarter vilket han, så snart han suttit av, också måste försvara mot en maroderande hord som försökte rycka loss fönsterluckorna och dörrarna från gångjärnen för att kasta dem på lägerelden de hade tänt mitt på gården. Inte bara efter denna bragd utan efter de senaste dagarnas upplevelser överhuvudtaget kände sig Beyle myndig och begav sig, plötsligt gripen av företagslusta och utan att bry sig om vare sig att han själv var hungrig och mycket trött eller att capitainen protesterade, till Emporeum där man, det hade han sett på flera affischer, denna afton gav Cimarosas *Il Matrimonio Segreto*.

Beyles fantasi, som enbart på grund av det överallt rådande irreguljära tillståndet befann sig i stark rörelse, eggades nu ytterligare av Cimarosas musik. Redan på det ställe i första akten där de hemligt gifta Paolino och Caroline förenar sina röster till den ångestfulla duetten *Cara, non dubitar; pietade troveremo, se il ciel barbaro non è* trodde han sig själv stå inte bara på den primitiva scenens tiljor utan faktiskt i den lomhörde bolognesiske storköpmannens hus och hålla dennes yngsta dotter i sina armar. Hans hjärta snördes samman så till den grad att han under den fortsatta föreställningen upprepade gånger fick tårar i ögonen och när han lämnade Emporeum var övertygad om att den aktris som hade spelat Caroline och som, enligt vad han tyckte sig säkert ha märkt, mer än en gång hade riktat blicken särskilt mot honom, skulle kunna bjuda honom den lycksalighet som musiken gav löfte om. Det störde honom inte alls att sopranens vänstra öga vindade en aning när hon skulle bemästra de svårare koloraturerna och inte heller att hörntanden till höger

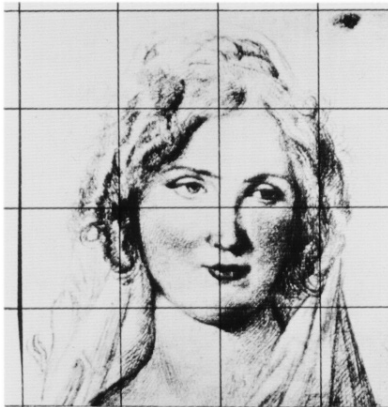
i överkäken fattades i munnen på henne; tvärtom fäste sig hans exalterade känslor just vid dessa defekter. Nu visste han var lyckan borde sökas; inte i Paris, som han hade trott medan han var kvar i Grenoble, och inte i bergen i Dauphiné, dit han mången gång i Paris hade längtat tillbaka, utan här i Italien, i denna musik, vid åsynen av en sådan skådespelerska. Denna övertygelse rubbades inte heller det minsta av de obscena skämt om den tivelaktiga moralen hos teaterns damer som capitainen drog för att reta honom morgonen därpå när de lämnade Ivrea bakom sig och red mot Milano och Beyle kände sitt rörda hjärta svälla och svämma över i det öppna försommarlandskapet där en oöverskådlig mängd träd med frisk grönska hälsade honom från alla håll.

Den 23 september 1800, cirka tre månader efter ankomsten till Milano, får Henri Beyle, som till dato utträttat skrivarbete på kontoren vid republikens ambassad i Casa Bovara, kommendering som souslieutenant vid 6:e dragonregementet. Kostnaderna för de anskaffningar som krävs för att komplettera hans uniform skenar snabbt iväg eftersom utläggerna för byxorna av hjortskinn, för den från nacken till hjässan med kortklippt tagel besatta hjälmerna, för stövlarna, sporrarna, skärpspännena, bröstremmarna, epåletterna, knapparna och gradbeteckningarna vida överstiger vad han annars måste ut med för sitt uppehälle. Fast nog känner Beyle sig liksom förvandlad när han nu betraktar sin gestalt i spegeln eller rentav i de milanesiska kvinnornas ögon tycker sig uppfatta en reflex av det intryck han gör. Det är som om han äntligen har lyckats skjuta upp ur sin satta kropp, som om den höga broderade ståndkragen sträckt ut hans alltför korta hals.

Även hans

som sitter långt isär och är anledningen till att han till sin sorg ofta blir kallad för *Le Chinois*, ter sig med ens djärvare, mer riktade mot en imaginär mitt. Efter att han fått på sig sin mundering går denne dragon på sjutton och ett halvt år dagar i sträck omkring med erektion innan han vågar göra sig av med sin från Paris medförda svendom. Namnet på eller ansiktet hos den *donna cattiva* som assisterade honom vid detta bestyr kan han inte minnas efteråt. Den våldsamma sinnesrörelsen, skriver han, har utplånat varje minne av det. Under de veckor som följer går Beyle i lära så grundligt att hans steg ut i världen nu när han blickar tillbaka flyter ihop med hans besök på stadens bordeller och att han före årets slut får känna på de smärtor som kommer sig av en infektion såväl som av behandlingen med kvicksilver och jodkalium. Det hindrar honom dock inte från att samtidigt arbeta på att odla en mycket mer abstrakt passion. Föremålet för hans behov att dyrka är Angela Pietragrua

hans kamrat Louis Joinvilles maitresse, vilken emellertid bara någon enstaka gång låter en ironisk och medlidsam blick snudda vid den fule unge dragonen.

Först elva år senare, när Beyle efter lång bortovaro åter avlägger ett besök i Milano och hos Angela, den oförglömliga, får han mod att förklara sina ädla känslor för henne, som knappt minns honom. Angela finner denne sällsamme älskares lidelse lite kuslig och försöker avdramatisera den spända situationen genom att föreslå en utflykt till Villa Simonetta, där ett vittberömt eko upprepar ett pistolskott ända upp till femtio gånger. Men förhållningstaktiken tjänar ingenting till. Lady Simonetta, som Beyle hädanefter kallar Angela Pietragrua, ser sig slutligen tvungen att kapitulera för den i hennes tycke vanvettiga vältalighet som Beyle utvecklar gentemot henne. Hon lyckas i alla fall avpressa honom löftet att han utan dröjsmål ska avlägsna sig från Milano när han fått njuta hennes gunst. Beyle accepterar utan protester detta villkor och lämnar det så länge saknade Milano redan samma dag, inte utan att på hängslena ha antecknat tidpunkten för sin erövring, den 21 september klockan halv tolv på morgonen. När han, denne evigt kringresande, åter sitter i diligensen och det vackra landskapet utanför passerar förbi frågar han sig om han någonsin ska hembära andra segrar än den han nyss tillkämpat sig. I kvällningen griper honom den numera väl förtrogna melankolin, skuld- och underlägsenhetskänslor snarlika dem som första gången hade plågat honom vid utgången av år 1800. Hela sommaren hade den allmänna eufori som följde på slaget vid Marengo burit honom som på vingar; med den största fascination hade han i nyhetsbladen läst de fortlöpande rapporterna från det norditalienska fälttåget; det hade vankats friluftsteater, baler och illuminationer, och när dagen var kommen då han för första gången fick ikläda sig uniformen hade det känts som om hans liv slutgiltigt in-

ordnats i ett fulländat system eller i alla fall ett system som strävade mot fulländning och där skönhet och fasa stod i en exakt relation till vartannat. Men senhösten hade fört med sig svärmodet. Tjänstgöringen vid garnisonen gjorde honom alltmer betryckt, Angela tycktes verkligen inte ha ögon för honom, sjukdomen bröt ut, och gång på gång undersökte

han med en spegel inflammationerna och såren i munhålan och nere i svalget och fläckarna på insidan av lären.

I början av det nya seklet såg Beyle på La Scala än en gång *Il Matrimonio Segreto*, men fastän den teatraliska ramen var perfekt och hon som spelade Caroline mycket vacker förmådde han inte som den gången i Ivrea tro sig höra till sällskapet av agerande. Tvärtom var han nu så avlägsen från allt att musiken, enligt vad han tyckte sig känna, närapå fick hans hjärta att brista. Applåderna som brusade genom operahuset vid föreställningens slut föreföll honom som sista akten i en förstörelse, som smattret från en väldig brand, och länge förblev han sittande som bedövad av hoppet att elden skulle förtära honom. Som en av de sista gästerna lämnade han sedan garderoben, kastade när han gick ut en blick åt sidan på sin spegelbild och ställde sig vid åsynen av sig själv för första gången den fråga som han skulle försöka utreda de närmaste decennierna: Vad är det som får en författare att gå under? I betraktande av dessa omständigheter tycktes det honom särskilt betydelsedigert när han ett par dagar efter denna tankvärda afton läste i en tidning att Cimarosa den 11

ds i Venedig under arbetet med sin nya opera *Artemisia* hade överraskats av döden. Den 17 januari uruppfördes *Artemisia* på *Teatro La Fenice*. Det blev en enorm succé. Sedan började det gå underliga rykten om att Cimarosa, som i Neapel varit indragen i den revolutionära rörelsen, hade blivit förgiftad på anstiftan av drottning Caroline. Andra gissningar gick ut på att Cimarosa hade dött av sviterna efter den misshandel han utsatts för i de napolitanska fångelserna. Dessa rykten, som upprepade gånger gav Beyle mardrömmar där allt han upplevt de gångna månaderna rördes ihop på det förfärligaste vis, höll i sig med stor envishet och hade fortfarande inte bragts ur världen när påvens livläkare efter en särskilt föranstaltad undersökning av Cimarosas lik förklarade att dödsorsaken var kallbrand.

Beyle behövde en längre tid för att lugna sig någorlunda efter dessa tilldragelser. Hela våren led han av feberattacker och magkramper, som behandlades dels med kinabark, dels med ipecacuana och en pasta gjord på pottaska och antimön, vilket förvärrade hans tillstånd så att han mer än en gång trodde han skulle dö. Först i början av sommaren avtog så småningom hans farhågor och med dem febern och de rysliga magplågorna. Så snart Beyle var någotsånär återställd började han som, bortsett från elddopet i Bard, själv aldrig hade varit med om någon drabbning ta sig en titt på de ställen där de senaste årens stora slag hade stått. Ständigt på nytt färdades han därvid genom det lombardiska landskapet som nu, märkte han, hade blivit honom innerligt kärt och där allt tunnare grå och blå strimmor frigjorde sig från varandra i fjärran för att till sist upplösas i ett slags solrök vid horisonten.

Så stannar Beyle på väg från Tortone under de tidiga morgontimmarna den 27 september 1801 på det vida och tysta fältet – allt som hörs är lärkorna som stiger mot skyn – där slaget vid Marengo ägde rum den 25 prairial året in-

nan, för exakt femton månader och femton dagar sedan, noterar han. Den avgörande vändningen i detta slag, åstadkommen av Kellermanns furiösa kavallerichock som, när allt redan tycktes förlorat, i ljuset från den nedgående solen rev upp den österrikiska huvudstyrkan från sidan, var välkänd för honom från otaliga varianter han hört berättas, och även han själv hade utmålat den för sig åtskilliga gånger och i mångahanda färger. Men nu såg han ut över slätten, såg enstaka döda träd skjuta upp, och han såg de vitt kring-spridda, delvis helt vitnade och av nattens dagg glänsande benen efter de kanske 16 000 män och 4 000 hästar som hade mist livet här. Skillnaden mellan de bilder av slaget som han bar i sitt huvud och det som han nu såg utbrett framför sig som bevis för att slaget verkligen hade ägt rum, den skillnaden orsakade en irritation som han dittills aldrig hade känt, ett slags svindel. Möjligen var det därför som minneskolonnen man hade rest på slagfältet gjorde ett, som han skriver, ytterst tarvligt intryck på honom. Den motsvarade i sin futtighet varken hans föreställning om tumultet under slaget vid Marengo eller det väldiga likfältet där han nu befann sig, ensam för sig själv:

en som går under.

När Beyle senare tänkte tillbaka på denna septemberdag på fältet vid Marengo tycktes det honom ofta som hade han den gången förutsett de följande åren, samtliga fälttåg och katastrofer, även Napoleons fall och förvisning, och som hade han vid den tidpunkten fått klart för sig att han inte skulle kunna göra lycka i tjänst hos armén. I varje fall var det under de där höstveckorna han beslöt sig för att bli alla tiders störste författare. Några resoluta steg för att uppfylla denna önskedröm tog han emellertid inte förrän kejsarrikets sönderfall började avteckna sig, och en verklig genombrytning in i litteraturen lyckades han egentligen

göra först med skriften *De l'amour*, vilken han våren 1820 författade som ett slags resumé av den lika förhoppningsfulla som olyckliga tid som hade föregått detta arbete.

Under dessa år liksom även annars reste Beyle mycket mellan Frankrike och Italien, och i mars 1818 blev han bekant med Métilde Dembowski Viscontini i hennes salong i Milano. Métilde, gift med en nära trettio år äldre polsk officer, var tjugoåtta och en stor melankolisk skönhet. Beyle var, efter ungefär ett år när han hört till de regelbundna besökarna i husen vid *Piazza delle Galline* och *Piazza Belgioioso*, på vippen att med sin med tystlåten diskretion visade lidelse vinna Métildes bevågenhet då han själv fördärvade sina chanser genom en, måste han i efterskott säga sig, irreparabel *gaffe*.

Métilde hade åkt till Volterra för att där hälsa på sina båda söner i San Micheles klosterskola, och Beyle, ur stånd att hålla ut ens ett par dagar utan att få SE Métilde, hade rest efter henne inkognito. Han hade helt enkelt inte kunnat slå ur hågen den sista anblicken han hade uppfångat av Métilde kvällen före hennes avresa från Milano. Hon hade vid avskedet i foajén till sitt hus böjt sig ner för att rätta till något på sin sko, och plötsligt hade allting runtomkring honom försvunnit, och bakom henne, i ett djupt mörker, liksom genom rökmoln, hade han sett en röd öken öppna sig. Denna vision försatte honom i ett tranceliknande tillstånd vari han sedan gjorde förberedelser för att klä ut sig. Han köpte sig en ny gul rock, mörkblå benkläder, svarta lackskor, en extrahög velourhatt och ett par gröna glasögon, och i denna utstyrelsel gick han omkring i Volterra och försökte att så ofta det bara var möjligt få syn på Métilde, åtminstone på avstånd. Beyle trodde sig till en början faktiskt vara oigenkänd men konstaterade sedan med ännu större tillfredsställelse att Métilde sände honom talande blickar. Han lyckönskade sig själv

till det praktiska arrangemanget och hummade hela tiden till en egenhändigt hopsatt melodi orden *Je suis le compagnon secret et familier*, som på något sätt tycktes honom särdeles originella. Métilde däremot kände sig, det kan man lätt förstå, komprometterad av Beyles tilltag, och när hans oförklarliga uppförande slutligen blev alltför besvärande sände hon honom en mycket torr biljett som gjorde ett ganska abrupt slut på hans förhoppningar som älskare.

Beyle var otröstlig. I månader förebrådde han sig själv, och först när han beslutar sig för att omsätta sin stora passion i en avhandling om kärleken återfinner han sin själsliga jämvikt. På hans skrivbordsskiva ligger,
till minne av Métilde,

en gipsavgjutning av hennes vänstra hand som han – gudskelov, tänker han flera gånger medan han skriver – lyckats skaffa sig kort före debaclet. Denna hand betyder nu nästan lika mycket för honom som Métilde någonsin hade kunnat betyda. Det är i synnerhet ringfingrets svaga böjning som väcker så häftiga emotioner att han aldrig upplevt maken.

I skriften *Om kärleken* berättas om en resa författaren påstår sig ha gjort från Bologna i sällskap med en Mme Gherardi, som han emellanåt också kallar bara La Ghita. Denna Ghita, som dyker upp ytterligare några gånger i marginalen till Beyles senare verk, är en mystisk för att inte säga spöklik gestalt. Det finns skäl att anta att Beyle satte in hennes namn som chiffer för flera av sina älskarinnor såsom Adèle

Rebuffel, Angéline Bereyter och inte minst för Métilde Dembowski, och att Mme Gherardi, vars liv, skriver Beyle på ett ställe, med lätthet kunde fylla en hel roman, trots alla dokumentära uppgifter inte alls existerat i verkligheten utan bara varit ett slags fantom som Beyle sedan varit trogen i årtionden. Det förblir vidare oklart när i Beyles liv resan med Mme Gherardi företogs, ifall han faktiskt skulle ha gjort den. Men eftersom det strax i berättelsens början talas mycket om Gardasjön verkar det sannolikt att åtskilligt av det som Beyle upplevde i september 1813, när han vistades vid de norditalienska sjöarna för att vila upp sig, har influerats i redogörelsen för resan med Mme Gherardi.

Hösten 1813 befann sig Beyle i en elegisk sinnesstämning som inte gick över. Vintern innan hade han varit med vid det fasansfulla återtåget från Ryssland, och efter det hade han tillbringat en tid med administrativa göromål i Sagan i Schlesien, där han på högsommaren drabbades av en svår sjukdom under vars förlopp bilder av Moskvas brand och bilder av bestigandet av Schneekopf, vilket han hade planerat strax innan febern bröt ut, ideligen förvirrade hans sinnen. Gång på gång såg Beyle sig stå på toppen av berget, avskuren från världen och omgiven av de i ovädrat vågrätt fladdrande fanorna av snö och av flammorna som slog upp ur hustaken runtomkring.

Den ledighet för rekreation som han efter tillfrisknandet påbörjade i Norditalien präglades av en känsla av svaghet och fridsamhet vilken fick den omgivande naturen såväl som hans ständiga längtan efter kärlek att framstå i ett helt nytt ljus. En egenartad, aldrig förut känd lätthet tog honom i besittning, och det är minnet av denna lätthet som löper genom den sju år senare skrivna redogörelsen för den möjligen endast imaginära resan med den troligen likaledes endast imaginära följeslagerskan.

Utgångspunkten för berättelsen är Bologna, där det under de första juliveckorna ett visst år – vilket år kan som sagt inte exakt anges – råder en så olidlig hetta att Beyle och Mme Gherardi beslutar sig för att tillbringa några veckor i den friskare luften uppe i bergen. Under det att de rastar om dagen och reser om natten färdas de genom det kupe-rade landskapet i Emilia-Romagna och de av svavelhaltiga moln täckta sumpmarkerna kring Mantua för att på tredje dagens morgon anlända till Desenzano vid Gardasjön. Aldrig i hela sitt liv, skriver Beyle, hade han djupare än den gången förnummit detta vattens skönhet och enslighet. På grund av den tryckande hettan hade han och Mme Gherardi tillbringat kvällarna i en båt ute på sjön och vid mörkrets inbrott sett de mest sällsynta färgskiftningar och upplevt de mest oförglömliga stunder av stillhet. En av dessa kvällar hade de, skriver Beyle, talat om lyckan. Mme Gherardi hade därvid hävdad att kärleken, liksom de flesta andra av civilisationens välsignelser, är en chimär som vi längtar efter desto mer ju längre vi fjärmars oss från naturen. I samma mån som vi söker naturen endast i en annan kropp kommer vi bort ifrån den, ty kärleken är en lidelse som betalar sina skulder i en valuta den själv uppfunnit, en skenaffär alltså, lika obehövlig för ens lycka som den apparat att skära till fjäderpennorna med som han, Beyle, hade köpt sig i Modena. Eller tror ni kanske, hade hon, skriver Beyle, tillagt, att Petrarca var olycklig bara för att han aldrig fick dricka kaffe?

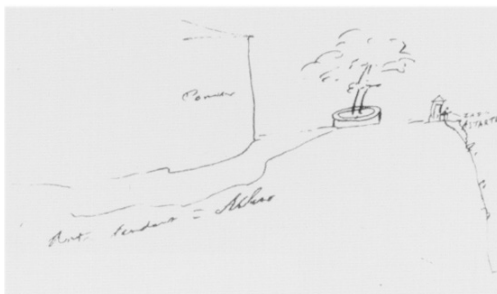
Bara några dagar efter detta samtal fortsatte Beyle och Mme Gherardi sin resa. Eftersom luften över Gardasjön blåser från norr mot söder vid midnatt men från söder mot norr några timmar före gryningen for de först utmed stranden till Gargnano halvvägs uppåt sjön och tog sedan där en båt på vilken de, just i dagbräckningen, löpte in i den lilla hamnen i Riva, där två pojkar redan satt på kajmuren

och spelade tärning. Beyle visade Mme Gherardi på en tung gammal skorv med en i den övre tredjedelen knäckt stormast och veckiga gulbruna segel, som efter vad det verkade också hade lagt till alldeles nyss och från vilken två män i mörka rockar med silverknappar just bar i land en bår där det under en stor sidensjal med blommönster och fransar tydligen låg en människa. Mme Gherardi kände sig så illa berörd av scenen att hon insisterade på att utan dröjsmål resa vidare från Riva.

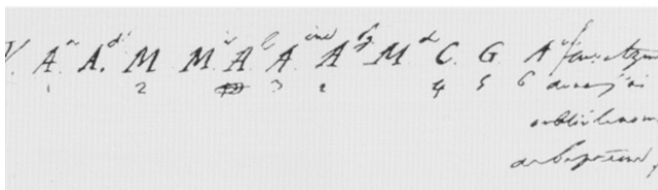
Ju längre in bland bergen de nu kom, desto svalare och grönnare blev det omkring dem, varöver Mme Gherardi, som så ofta plågades av sin hembygds dammiga, tryckande somrar, visade sig högeligen förtjust. Den dystra händelsen i Riva, som ytterligare några gånger passerade likt en skugga när hon mindes den, var snart glömd och lämnade rum för en sådan upprymdhet att hon av pur glädje i Innsbruck köpte sig en vidbrättad tyrolerhatt, sådan som på bilder av Andreas Hofers uppbåd, och fick Beyle, som egentligen hade velat vända här, att fortsätta med henne nerför Inn-dalen via Schwaz och Kufstein ända till Salzburg. Under flera dagars uppehåll där försummade de inte att besöka de vida berömda underjordiska gångarna i Halleins saltgruva, där Mme Gherardi av en av gruvarbetarna fick en visserligen död men i gengäld av tusentals kristaller överdragen gren där, när de hade återvänt ovan jord, solens strålar bröts så mångfaldigt glittrande som annars, skriver Beyle, endast ljuset i en klart upplyst balsal i diamanterna på damerna som snurrar runt förda av kavaljererna.

Kristalliseringens långvariga process, vilken hade förvandlat den döda grenen till ett veritabelt underverk, framstod för Beyle, det förklarar han särskilt, som en allegori över kärlekens framväxt i våra sjäalars saltgruvor. Längre talade han med Mme Gherardi om denna liknelse, men hon

var inte beredd att vända sig ifrån den barnsliga sällhet som fyllde henne den dagen för att med Beyle dryfta den djupare meningen i den, som hon spefullt anmärkte, tvivelsutan mycket vackra allegorin. Beyle uppfattade detta som en illustration av de svårigheter som ideligen dök upp rätt vad det var när han sökte efter en kvinna som svarade mot hans tankevärld, och han noterar att han den gången insåg att inte ens de mest extravaganta tillställningar från hans sida skulle kunna undanröja dessa svårigheter. Därmed var han framme vid ett tema som i årtal skulle uppta honom som författare. Så sitter han till exempel 1826 – han är nu nästan fyrtio – ensam på den av två vackra träd skuggade och av en liten mur omgivna bänken i trädgården till Minori Osservanti-klostret högt ovanför Albanosjön

och ritar långsamt, med käppen som han nu mestadels går med, sina forna älskarinnors initialer i sanden likt en gåtfull runinskrift över sitt liv.

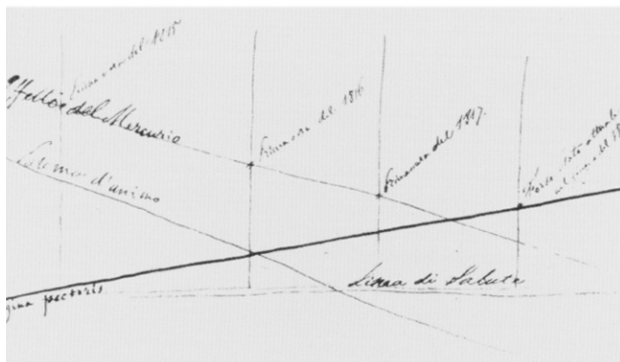

Initialerna står för Virginie Kubly, Angela Pietragrua, Adèle Rebuffel, Mélanie Guilbert, Mina de Griesheim, Alexand-

rine Petit, Angéline (*que je n'ai jamais aimé*) Bereyter, Métilde Dembowski, för Clémentine, Giulia och Mme Azur, som han inte minns förnamnet på. Liksom han inte längre förstår namnen på dessa, skriver han, stjärnor som nu har blivit honom främmande, så tycktes det honom redan när han författade sin skrift *Om kärleken* slutligen obegripligt att Mme Gherardi var gång han försökte övertala henne till att tro på kärleken gav honom antingen en smula melankoliska eller skarptungade svar. Men särskilt sårad kände sig Beyle när Mme Gherardi, vilket hände nog så ofta, vid en tidpunkt då han själv resignerande lät sig övertygas av skälen för hennes filosofi, ändå tillerkände de av saltets kristallisering framkallade kärleksillusionerna en viss verklighetshalt. Då förfärades han av en plötslig insikt om sin otillräcklighet och en tyngande känsla av försumlighet. Så hade det varit på hösten samma år som deras gemensamma resa till Alperna, erinrar sig Beyle mycket tydligt, en gång när de red ut på vägen till Cascata del Reno och samtidigt diskuterade målaren Oldofredis kärlekskval som just då utgjorde det allmänna samtalsämnet. Beyle, vilken alltså inte hade givit upp hoppet om att vinna Mme Gherardis gunst – hon tyckte ju mestadels mycket om hans spirituella konversation – greps när hon, enbart för sig själv tycktes det honom, började tala om en gudomlig sällhet utan like här i livet, av en fruktansvärd skräck och kallade Oldofredi för en stackars utlänning, varvid han nog tänkte mer på sig själv än på honom. Sedan lät han sin häst avlägsna sig mer och mer från den som reds av Mme Gherardi vilken, som sagt, kanske hur som helst existerade endast i hans fantasi, och de tillryggalade de tre milen till Bologna utan att växla ett ord mer.

Beyle författade sina stora romaner mellan 1829 och 1842, ständigt plågad av sina syfilitiska symtom. Särskilt be-

svärades han av svårigheter att svälja, svullnader i armbå-lorna och smärtor i de skrumpanande testiklarna. Som den grundlige iakttagare han nu hade blivit förde han ytterst noggrant bok över svängningarna i sitt hälsotillstånd

och observerade slutligen att hans sömnlöshet, svindel-känslorna, suset i öronen, den fladdrande pulsen och darr-ningarna, som ibland var så svåra att han knappt kunde styra kniv och gaffel, hade mindre att göra med sjukdomen i sig än med de starkt toxiska medel han sedan årtal intog. Han mådde bättre när han undan för undan avstod från kvicksilvret och jodkaliumet, men han märkte att hjärtat började vägra göra tjänst. Allt oftare gjorde nu Beyle, så-som han länge haft för vana, i kryptografisk form beräk-ningar av hur gammal han skulle bli, kråkfötter som i sin ominösa abstrakthet ser ut som dödens budskap.

$$16 \text{ } 7 \text{ } 1896$$

$$no \text{ } no \text{ } 1896$$

$$25 \sqrt{4} + \sqrt{9}$$

När han klottrar ner denna svårgenomsådliga siffernotis skiljer honom sex års hårt arbete från slutet. På kvällen den 22 mars 1842, förvåren kunde redan anas i luften, kastar ett apoplektiskt anfall omkull honom på trottoaren på Rue Neuve-des-Capucines. Han bärs hem till sin bostad på nuvarande Rue Danielle-Casanova där han, tidigt på morgonen dagen därpå, dör utan att ha återfått medvetandet.